

icke får bero af förklaringar enligt »afsigter.» –

Ofvanstående få ord må också tagas i sin allmänhet, icke *blott* såsom föranledda af nedanstående

14 TIDNINGS-REVUE.

Spanska Flugan, sectio ultima

Hvad som i vårt land gör nästan all¹ Tidningslitteratur så *platt och intet sägande*, är vederbörande Tidningsblads tydligt ådagalagda och öppet försvarade brist på *eget intresse* och deraf följande brist på *bestämd färg*. Vårt anspråk är icke det, att hvarje Tidning borde bestämdt vara af antingen politisk, litterär, æconomisk o. s. v. natur. – Tvärtom anse vi att ett Tidningsblad, med det ringa antal läsare ett sådant hos oss har att påräkna, bör till valet af ämnen vara så omfattande som möjligt (och N. B. tillika af ett deremot svarande utrymme). Men det finnes ett intresse, oberoende af ämnet, hvari det framträder, intresset för en *bestämd lefnads-åsig*t, en *bestämd skola* i vetenskap eller konst, en *bestämd æconomisk teori* o. s. v. – Vi se i andanom de rysningar eller det högdragna löje, med hvilket åtskillige läsare torde se orden *Skola, Theori*². Och ho kan dem sådant förmena. De äro antingen af det slag, hvilket, såsom Engelsmannen, icke vet sig hela sin lifstid hafva talat *prosa*, eller tillhöra de det slags cosmopoliter, hvilkas schiboeth är upplysning, samvetsfrihet, men hvilka härmed endast förstå en upplysning i *allmänhet*, och som derföre allmänheten till fromma predika ett virrvarr af oreda, och obestämdhet. – Om det är obestridligt, att *sanningen icke kan fångslas i en bestämd form*, utan att den är af lefvande sanning, fortgående process, så är å andra sidan lika ovedersägligt, att den *för hvarje nu i tiden är en bestämd form*; och den, som icke söker göra henne som sådan gällande, den arbetar icke för sanningens välde på jorden. – Tidningspressen är vetandets *stående här*, och skriket emot densamma är lika oförnuftigt, som tidningspressens ofta lika oförnuftiga missbruk. – Dessa missbruk är också mest framstickande der, hvarest ett bestämdt intresse³ saknas. – Finnes icke detta, är det derföre bäst att inskränka sig till blotta ansträngningar i tabell-väsendet, bok-kataloger, nyhetslistor o. s. v. – Att utgifva en Tidning, endast för att finna plats för en hop tillfällighets-stycken, är lika obetänkt och gagnlöst, som att göra ett tidningsblad till en *kloak* för allt, hvad tillfälligtvis i detsamma kan inkastas och, publiken till leda och ledsnad, utkastas. – Läsaren finner det säkert naturligt, att härifrån öfvergå till – – –

anledning af den allmänna obekantskapen med Spanska språket i vår Nörd och särdeles i vårt land. Han ber ödmjukt, att Red. af Morgonbladet *med första* ville offentliggöra denna afbön.

¹ Ett undantag göra i synnerhet *Ecclesiastik-Tidning* och dess föregångare *Tidningar i Andeliga Ämmen*, hvarföre äfven *dessas* publik är och varit den mest intresserade. Det lilla H.fors Tidningar och Åbo bladen i detta afseende röjt, är på sitt ställe anmärkt.

² Deribland Morgonbladet, som synes vilja berama ett stort svalg mellan »saken» och »theorin.

³ N. B. utom taskbokens.

10

20

30

40

50

L:O MORGONBLADET FÖR ÅR 1839.

emedan Morgonbladet prisar denna sin egenskap att vara *depositorium*, för hvad bladet kallar särskilda åsigter; utan att härigenom må anses afgjordt, huruvida dessa godbitar äro helt »råa,» eller så tillbörligen digererade, att *Simsons* goda mage vid deras upplagande ingenting haft att tillgöra och till godo göra. Denna ovisshet gör saken »ömtålig» att »vidröra,» och vi börja därför med Tidningens *egna* produkter, och först med det *på egen hand lånade* litterära. Den som har lust att finna något sådant i Morgonbladet 1839, försöke att *utplocka* de numror, i hvilka skatten finnes! Ref. repeterade manövern tvenne gånger, emedan han trodde ringheten af hvad han funnit vara hans, icke Red:s fel. – Att äfven detta ringa skulle vara det »lofordade» vågar han betvifla. – För den, som följer en sådan regel, finnes här både för mycket och för litet. N:o 7 & 8 innehålla tvenne artiklar med den pompösa ofvanskriften: »Öfversigt af Philosophien i Tyskland år 1838,» och »Öfversigt af Theologien i Tyskland år 1838 (Litteratur. Exeges)». Dessa artiklar hafva sitt värde såsom kataloger, öfversigter af nämnda vetenskapers *litteratur* för året, och äro i sådant hänseende *det bästa* Red. någonsin prästerat. För att utmärka vetenskapens nu varande ståndpunkt och utveckling äro de alltför knapphändiga. – Att Red. låter det knappa och raska bedömandet gälla för *egen vishet*, må gälla. Vi beundra upprigtigt den lärdom och insigt i vårt land, som i dessa två numror uppenbara sig. – Men sedan jemmer och elände! Några bok-annonser, in summa uppgifvande 15 å 20 skilda skrifter¹: kan Morgonbladet på fullt allvar påstå, att detta utgör det lofordade i nyaste Litteraturen? Men Bladet t. o. m. recenserar på egen hand (se N:o 21²). Här synes Morgonbladet »med hela lasten af den innehållsrika tanken skrida framåt». – »För vidare *förtydning* (?) tjenar derpå den historiskt-speculativa utvecklingen af den stora i tanken liggande motsägelsen mellan *Realism* och *Nominalism*. Åtskilnaden mellan natur och ande förer derpå till åtskilnaden mellan det *absoluta* och *ändliga*», vidare – – – »och slutligen till *identiteten eller gemenskapen* (icke enahandaheten (?))» o. s. v. – Ett Bihang till den recenserade Skriften säges vara bestämdt »att i *grunden bota* den svåra skada, som den lättfärdiga behandlingen af tanken bragt öfver philosophien.» – I förtröstan på detta botemedel lærer också Morgonbladet tillåtit sig en så oredig och lättfärdig recension, som lika litet ger något begrepp om bokens innehåll som om dess värde. – Ett fel, hvilket för öfrigt Morgonbladet har gemensamt med colporterande blad i allmänhet, är dess stora håg att lysa hellre än att upplysa. Så anföras namn och personer, *ohne weiteres*, såsom högst bekanta, ehuru säkert icke hvarje hundrade läsare om dem har eller kan hafva någon notis, t. ex. »Hammer-Purgstall utgifver inom kort Mongolernas historia» m. fl. st. – Lägg härtill par insända undersökningar i Finlands forntidsminnen och Disputationslistan vid Universitetet; så lär det vara det obilligaste i världen att frånsäga Red:n håg och intresse. – Men å andra sidan är det hart nära ohemult att med dessa skrala ressourcer vilja göra några anspråk på litterairt anseende i publiken. – Det hjälper icke ens att presentera sig såsom blott till hälften vetenskapsman, till hälften

¹ För sammanställningen må vittna: »Das Osteotom und seine Anwendung.» »Le nouveau Robinson.» »Roulandes liet.» (Monne ej en upplysning här varit på sitt ställe, i händelse titeln icke är tryckfel.)

² Det enda prof af detta slag Ref. uti circa 70 N:r, hvilka han har till hands, kunnat upptäcka.

novellist. – Den öfvervägande mängden af sybords-artiklar gör *numera* Morgonbladet till blott ganska hvardagligt Allehanda. Att dess noveller öfverhufvud äro med temmelig omsorg valda,¹ är det enda, som med något skäl kan sägas till dess beröm. – Här och der kunde man dock pretendera en större omsorg vid öfversättningen. – Så heter det t. ex., uti N:o 71, i ett lån² från *Jean Paul*, »J det hela gäller *hos* qvinnorna den anmärkingen *öfver* (*über*, här = fram-om, mera än) mankötet etc.» samma spalt: »*under* det de arbeta» (männe ej originalet har *weil?*); sammastädes »sitt-arbeten;» följ. sp. »fortspridande,» och »Likväl är dock naturen helt säkert *mera passande för följande nytta;*» vidare: »*vind* vaxling,» »Theologer» (i st. f. teleologer), »dem, som *står* bakom mig,» Öfvers. skrifver också »dumm» – högst klingande, utan att ordet derföre förlorar i betydelsefullhet. – Slika produkter utvisa en synnerlig lust att imitera Borgå Tidning för år 1838.

10

De uppsatser i Morgonbladet, hvilka säkert väckt mesta intresse (ehuru till någon del endast förtrytelsens), äro de, som angå Student-examen. – »Svaret på Redaktörens af Borgå Tidning uppsats» (N:o 70 etc.) har allvar i bevisningen, men fäster sig alltför mycket vid blott enskildheter och småsaker för att vara bevisande. – Artikeln »I anledning af Lector Boreni Replik» (N:o 45 följ.) är lika *djerf och underlägsen i bevisning*, som *djerf och öfverträffande i bisaken*. – Den synes vara sammansatt för den stora mängden, som i sak intet omdöme kan ega. – Ty huru litet bevisande H. N:s pathetiska ordande om »*moraliskt courage*» är, har man lätt att inse. – Controllväsendet är i och för sig ett nödvändigt ondt. Berodde allt på detta, vore så embets-eder toma ceremonier och samvete i det allmänna rörande mål en onödig vara. – Enligt Hr N:s teori borde *alla* nuvarande Universitets-examina delegeras åt någon ny, Universitetet controllerande auctoritet, o. s. v. i oändlighet. Enligt densamma borde *alla* de Universitets lärare, hvilkas verksamhet icke är underkastad en sådan kontroll, *ohne weiteres* packa in, eller t. ex. Candidater i Philosophiska Faculteten underkastas ny philosophisk examen i öfriga Faculteter o. s. v. – Särdeles eget är det, att se hela tvenne Tidningsnummer *helt öppet* tagas i beslag för personligheter, såsom tillhörande afdelningen N:o 2. Rec. väntade verkligen att få se dessa indelade uti *a), b), c)* o. s. v.³. – Hvad *saken* angår, kan icke bestridas att det täta *ombytet af Examinatorer* i Student-examen *vållar en stor ombytlighet i bedömandet*. I sammanhang härmed står det *factum*, att än en, än en annan kunskapsgrän, någon gång *oväsentliga*⁴ *lexor blifvit hufvudsak*⁵. – Att detta är missbruk, kan icke nekas, men vi anse sådana missbruk *lättast* kunna ega rum, då Examinatorerne ofta ombytas⁶. Att sådant underhållit »Studentfabrikerna» vid Universitetet torde erkännas, äfvensom

20

30

40

¹ Om originaluppsatserna: »Röster» från soirée och från en mindre krets, kan föga något annat vitsord afgifvas, än att de äro *ytterst långtrådiga*.

² Stycket finnes förut öfversatt i Morgonbladet senior eller i Mnemosyne.

³ Rec. nekar icke, att ju »Konungens qvickhet är omisskännelig,» men finner det likväl *alltför upprigtigt*, att Hr N. i sin förtjusning *sjelf* prisar sin penna såsom ett hvasst vapen.» – Att pennan icke är ett hvasare vapen, än tungan, hvars ställe den företräder, bevisar hvarje käring-träta.

50

⁴ Rec. behöfver endast påminna om: Lundblads Theologi (till pag. 46?), Enbergs Moral (åter vissa pagg.), äldre tiders Geografi, ända till de minsta specialiteter, Etymologien af och historiska anledningen till geographiska benämningar o. s. v.

⁵ Rec. har, i likhet med mången annan, sett sig tvungen till en slik fabrication, bestående deri, att inöfva examinander i besvarandet af vissa »*knoppar*.»

⁶ Äfven andra examina, uti hvilka examinationsålggandet är ambulatoriskt, lemna härå ett bevis.

dessas förderfliga inflytande längesedan varit en afgjord sak. – Detta röjas synnerligast i sedligt hänseende och har sin grund deri, att de ynglingar, som för att bereda sig till Student-examen vistas i H:fors, 1:o vanligen sakna all uppsigt; 2:o äro lexläsande *Herrar*, som söka friherrars (Studenters) umgänge och, för att vinna sitt systemål, oftast få åtnöja sig med det inom Student-corpsen minst aktade sällskap.

Och genom att vidröra denna inhemskt viktiga fråga, kunna vi ju anses hafva motiverat en öfvergång till

10

BORGÅ TIDNING, ÅR 1839.

hvars sträfvande att isynnerhet *belysa det inhemska* och lika berömvärda bemödande att *upplysa* öfverallt i denna årgång är märkbart. – Med glädje ser Spanska Flugan, att Red:n sjelfmant lemnat novellistbanan, icke blott sådan den i föregående årgång af Tidningen beträddes, och sådan den af Rec. blifvit tadlad, utan helt och hållet lemnat denna nödfalls-näring åt sina magra medbröder. – Borgå Tidning har sålunda blifvit en af dem i vårt land, som bära vittne om arbete och plan hos Red. – Vål upptager Tidningen en och annan artikel, för hvars införande man har svårt att finna andra skäl, än det för våra Tidningar vanliga: nödvändigheten att fylla ett nummer, men sådana artiklar äro jemförelsevis få. – Likaså kunde anmärkas, att afdelningen »Hvarje-handa» och »Strödda underrättelser» någongång vuxit ända till en utväxt; men det öfvervägande *goda*, Tidningen prästerat, manar till billighet i fordringar. – Det intresse Rec. ofvan uppställt såsom villkor, för att lyckas i utgifvandet af ett Tidningsblad, saknas väl här i egentlig mening. – Dock *framlyser* ett sådant, och af ädlaste slag, i Red:s sträfvande att uppvisa det dugliga och prisvärda uti så väl från fordom kvarstående institutioner, som i dagens företeelser, inom fäderneslandet.

30

Bland de vers-stumpar, hvilka här och der i våra dagblad förekomma, blyges Rec. ej att tillstå, att de i Borgå Tidning, under signaturen -na, förekommande, för deras renhet och melodiska vers i synnerhet intagit *hans* sinne.

Borgå Tidnings uppträdande i den ofvan omnämnda tvisten angående Student-examen lider af stridens hetta och harm. – Det vittnar dock om en takt, som hos Morgonbladet saknas, att Red. icke upptagit flere insända artiklar i ämnet. – En strid, som föres så blott mellan personer, såsom den ifrågavarande, och för dem, hvilka närmare känna förhållandena, har så många *ytterst svag* sida, kan ej intressera den publik, för hvilken Borgå Tidning synes arbeta. – Den mycket omtalade och förlöjligade »*confusionen*» har sina goda grunder för att såsom ursäkt anföras. – Ty det har gifvits tider, då *sjelfva tidsanordningen* för Student-examen synes hafva enkom varit ämnad att uttrötta och confundera examinanden; äfvensom exempel gifvas, att *examinations-sättet* varit vida aflägsnadt från den lugna pröfningsen; ja, mera haft formen af en exercis för rätta comportementet i en examen, än af ett bemödande hos examinatorn att komma under fund, med hvad examinanden vet och kan. – I allan händelse har Lector B. deruti rätt, att de anförda enstaka exempler *intet* bevisa. – Än mer, för hvar och en, som erfärit, huru mycket vid en examen beror ofta af en blott par dagars föregående repetition, gäller detta bevisningssätt än mindre. – Likaså skall hvar och en, som i ämnet eger någon erfarenhet, medgifva, att *alla* från landets publika läroverk till Universitetet dimitterade

50

elever uti grundliga insigter vida stå öfver dem, hvilka, med förbigående af Gymnasierna, i Helsingfors af en eller flera Magistrar *inöfvas* i Student-examens-manövern. – Rec. har under loppet af sju år gifvit betyg till Student-examen åt 40 à 50 ynglingar, af hvilka blott en (och denne i anseende till sina insigters grundlighet särdeles utmärkt) blifvit improberad, och vågar derföre åberopa äfven sin erfarenhet. – För att uppskatta värdet af den bevisning, de i striden inbegripne förmått anföra, finnes, emedan denna bevisning består i anförandet af tillfälligheter, ingen annan utväg, än att öka summan af sådana anföranden. – Hos båda parterne måste allt förblifva vid en *blott försäkran*, att saken så förhåller sig.

10

Vi öfvergå härmed till

HELSINGFORS TIDNINGAR, ÅR 1839.

emedan vi här blott anse mödan värdt *försäkra*, att den fordom lifliga och icke ointressanta Adjutanten nu synes närma sig till gammal ungtjänst. Han har numera nästan blott nyheter för dagen, med hvilka han söker göra sig omtyckt, visar genom en särdeles tystnad angående musik och theater, att han icke mera rätt litat på sina ögon och öron, har inga modenotiser för damerna, ringa antal kärleksberättelser¹, ja till och med visar sig verkligen oartig, såsom t. ex., då han sträcker sitt välkända pekfinger mot Ole Bull (se N:o 37). Vexlingen i papper och format röjer också, att den gamla redan vårdsökar sin habit. Man finner äfven, att Adjutanten stundom blir, som det heter, inpudrad. Så är uppgiften öfver lästetalet på finska fartyg, *åtminstone* så vidt den gäller staden, Ny-Carleby, uppenbarligen falsk. En sak bör dock honom till beröm omförmälas: Han har nemligen afsagt sig all befattning med nya franska Skolan och förtecknar nu aldrig mer hängda, drunknade etc. Af Adjutanten icke beroende omständigheter hafva gjort »första sidan» mindre lysande, än förr, ehuru den säkert ännu af mången läses med förtjusning, i fall icke »Simson» för tillfället lyckats förekomma dess »det förljudes» genom sitt »icke officiellt kungjordt»².

20

30

¹ Handeln med denna lönande artikel synes Morgonbladet *par preference* hafva bemäktigat sig.

² En icke just liten parodi är det ståtliga *motto*, bladet bär på ännu. Måne det ej skulle göra sina läsare ett nöje med att öfversätta detsamma?

40